

Fundacja
Aleksandra Kwaśniewskiego
AMICUS EUROPAE

„BIULETYN OPINIE”

Nr 18/2010

**Europejska Wspólnota Energetyczna.
Szanse dla gospodarki
i perspektywy zmian.**

Tomasz NIEDZIÓŁKA

Warszawa, 24 maja 2010 roku

Podpisanie Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali w dniu 18 kwietnia 1951 roku zapoczątkowało trwający ponad 60 lat proces integracji państw europejskich. Traktat ten stał się katalizatorem zmian, które na zawsze odmieniły polityczną oraz gospodarczą sytuację w Europie, starającej się podźwignąć z kolan po okresie II Wojny Światowej. Również 60 lat po tych wydarzeniach Europa na nowo staje w obliczu konieczności zmierzenia się z trudną dla niej sytuacją. Jest nią jej wewnętrzny polityczny oraz gospodarczy kryzys, który zatacza coraz szersze kręgi. W obliczu zagrożenia historia wydaje się jednak zakreślać koło, gdyż tak jak przed sześćdziesięcioma laty, tak i dzisiaj pojawia się koncepcja zawiązania kolejnej, czwartej już Wspólnoty, mającej stać się dla Europy sposobem rozwiązania problemów.

Europejska Wspólnota Energetyczna (EWE) to proponowana przez Jerzego Buzka oraz Jacques'a Delors'a koncepcja nowej Wspólnoty Europejskiej.¹ W opinii autorów jej utworzenie ułatwi Europie przezwyciężenie problemów natury nie tylko energetycznej, lecz również gospodarczej. Na szczególną uwagę zasługuje obecnie przede wszystkim jej gospodarczy wymiar. Europejska Wspólnota Energetyczna jako panaceum na największą dziś bolączkę Unii Europejskiej, jaką jest kryzys gospodarczy, to założenie o tyle interesujące, co innowacyjne. Na przestrzeni ostatnich 60 lat funkcjonowania Unii Europejskiej nie starano się bowiem rozwiązywać jej problemów poprzez wprowadzanie tak rewolucyjnych kroków.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż celowym zamierzeniem autorów wspomnianej koncepcji stało się wzmocnienie jej rangi poprzez skalę proponowanych zmian. Wprowadzenie w życie Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energetyczną byłoby bowiem czwartym w chronologicznej gradacji wydarzeniem, tuż po utworzeniu Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej oraz Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej. Wspólnoty te ukonstytuowały funkcjonowanie całej Unii Europejskiej w jej dotychczasowej formie. Taki też w zamierzeniu autorów miałby być wpływ proponowanej przez nich Europejskiej Wspólnoty Energetycznej na gospodarczą oraz polityczną przyszłość Unii Europejskiej.

EWE a polityka zagraniczna UE

W sferze energetycznej apel europejskich polityków dotyczy stworzenia nowej, głębszej polityki energetycznej Unii Europejskiej. Przede wszystkim jednak dotyczy on faktycznego

¹ J. Delors, J. Buzek, „Zmierzając do nowej Europejskiej Wspólnoty Energetycznej”, za stroną internetową Parlamentu Europejskiego, źródło: http://www.europarl.europa.eu/president/view/fr-pl/press/press_release/2010/2010-May/press_release-2010-May-4.html?sessionId=EF51F5939C970AFBA773FB0526D59C8

wdrożenia jej w ramach zaproponowanego w tym celu narzędzia - Europejskiej Wspólnoty Energetycznej.

Należy zauważyć, że dotychczasowe opinie wyrażane przez polityków oraz analityków pokrywały się z intencjami autorów apelu. Do tej pory powszechnie zgadzano się bowiem co do tego, iż należy dążyć do zapewnienia tak fundamentalnych kwestii, jak dywersyfikacja kanałów oraz źródeł surowców energetycznych, inwestowanie w nowoczesne źródła pozyskiwania energii oraz ochronę środowiska, budowanie gospodarki niskoemisyjnej, inwestycje w naukę oraz innowacje w dziedzinie energetyki ([FAE POLICY PAPER polityka energetyczna UE.pdf](#)).

Nie padł jednak pomysł, jak faktycznie wprowadzić w życie postulowane działania. Z tego właśnie powodu apel Jacques'a Delorsa oraz Jerzego Buzka zasługuje na uwagę opinii publicznej. Apel ten powinien zostać zauważony m.in. przez wzgląd na rangę stojących za nim polityków. Przewodniczący Parlamentu Europejskiego oraz autor koncepcji Unii Gospodarczej i Walutowej to osoby, których głos powinien zostać dostrzeżony, a proponowane przez nich działania poddane być winny dyskusji.

Istotnym elementem apelu obydwu polityków jest powierzenie działań w zakresie wprowadzenia Europejskiej Wspólnoty Energetycznej „kluczowej grupie oddanych sprawie krajów członkowskich”. Zastosowanie tej formy inicjacji działań może przynieść jednak różnego rodzaju konsekwencje. Z jednej bowiem strony powierzenie działań w sprawie utworzenia nowej Wspólnoty wybranym państwom mogłoby usprawnić przebieg całego procesu. Z drugiej jednak strony działanie uprzywilejowujące jedne państwa względem drugich może budzić przeciw tych ostatnich. Niemniej jednak na obecnym etapie koncepcji Europejskiej Wspólnoty Energetycznej tego rodzaju kwestie wydają się mieć charakter drugorzędny. O wiele bardziej istotne jest to, aby ogólne założenia zawarte w apelu duetu Buzek – Delors zostały skonkretyzowane oraz nabrały instytucjonalnego kształtu. Obecnie bowiem charakter tez postawionych w apelu można traktować w kategoriach zachęty do podjęcia działań w opisanym kierunku, nie zaś jako system narzędzi służących do ich realizacji.²

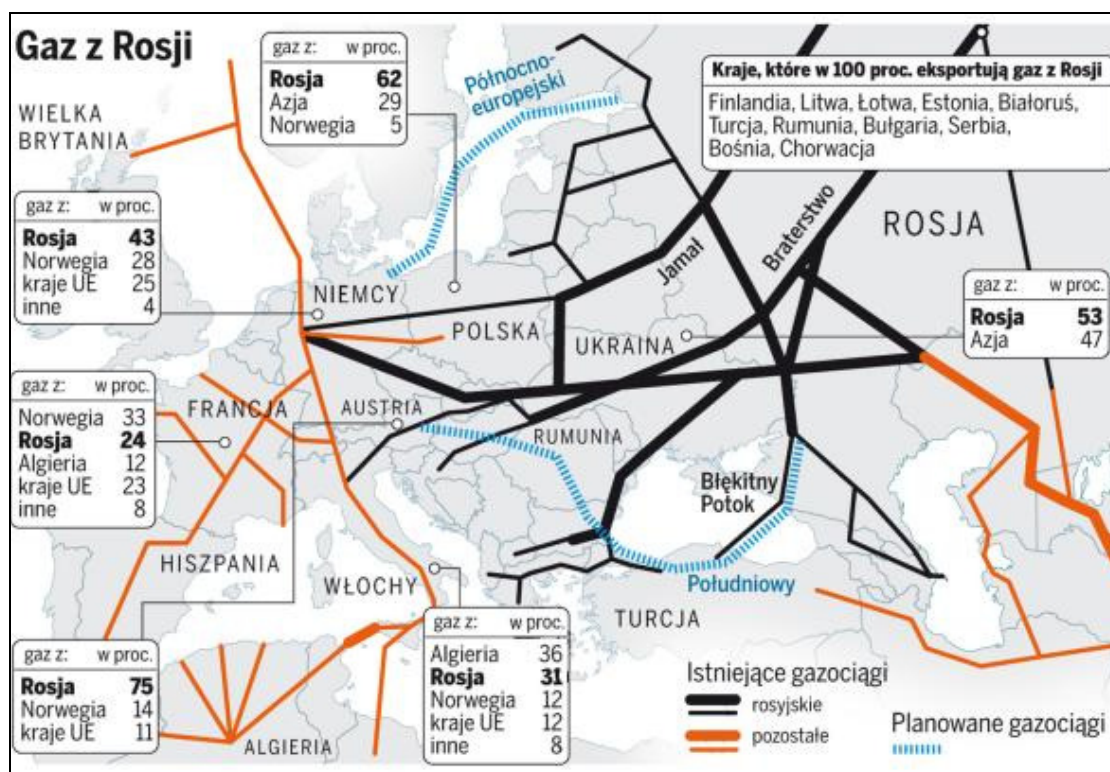
EWE a polityka wewnętrzna Unii Europejskiej

Warto przyrzeć się kwestii potencjalnych oddziaływań Europejskiej Wspólnoty Energetycznej na panujące wewnątrz niej relacje. Unia Europejska boryka się obecnie z kryzysem natury politycznej. Poszczególne państwa w wielu wypadkach prowadzą własną, odrębną oraz niespójną w stosunku do unijnej politykę. Dotyczy to także kwestii związanych ze sferą

² L. Jesień, „Deklaracja Delors - Buzek o wspólnocie energetycznej”, Biuletyn PISM, źródło: www.pism.pl/biuletyn/files/20100506_677.pdf

bezpieczeństwa energetycznego, które na skutek braku działań instytucjonalnych Unii Europejskiej stało się indywidualną kwestią każdego z jej państw członkowskich. W chwili obecnej poszczególne państwa członkowskie Unii Europejskiej podejmują indywidualne decyzje odnośnie zapewnienia sobie energetycznego bezpieczeństwa, samodzielnie dywersyfikując kanały oraz źródła dostaw gazu. Niemniej jednak czołowym dostawcą energii zarówno do każdego z państw z osobna, jak i całej Unii Europejskiej, pozostaje Rosja.

Rys. 1. Dywersyfikacja dostaw gazu do Europy oraz poszczególnych krajów.

Źródło: http://dziennik.pl/swiat/article198979/Jak_Unia_z_Rosja_o_gaz_walczyła.html

Brak jest przy tym zdecydowanych instytucjonalnych działań Unii Europejskiej w tym zakresie, podczas gdy główny dostawca energii do Europy planuje kolejne strategiczne decyzje na drodze zwiększenia swojej strefy wpływów ([BIULETYN OPINIE FAE Polityka energetyczna FR wobec Azji Centralnej.pdf](#)).

Wprowadzenie uregulowań prawnych w tej materii w drodze zaimplementowania Traktatu o Europejskiej Wspólnocie Energetycznej byłoby rozwiązaniem, którego zaakceptowanie warunkowałoby członkostwo danego kraju w Unii Europejskiej. W bezpośredni sposób udałoby się więc skoordynować działania w zakresie bezpieczeństwa energetycznego, odgórnie zobowiązując poszczególne państwa członkowskie do współpracy w tym zakresie.

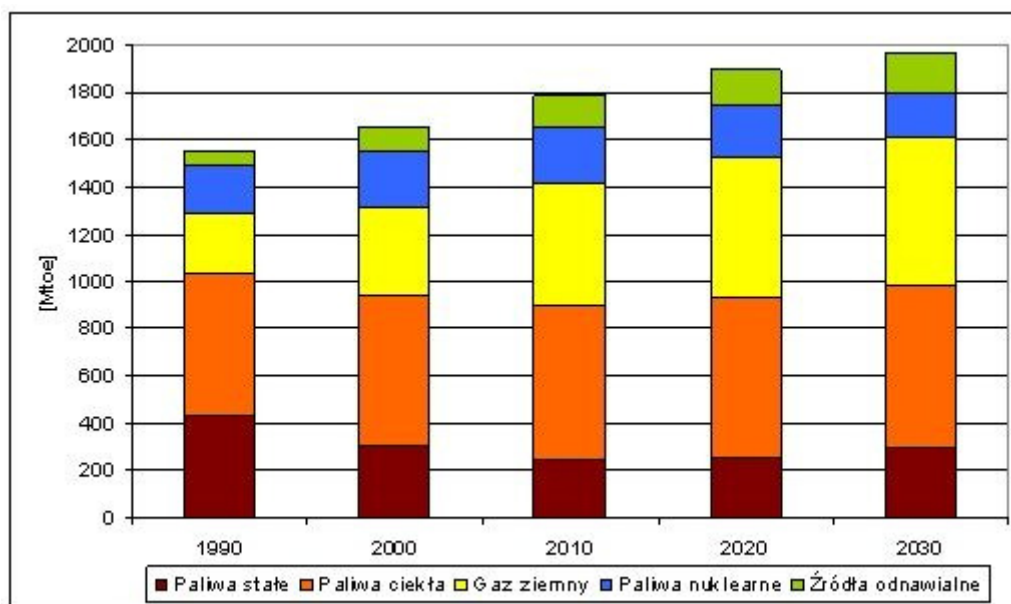
Wprowadzenie nowej Wspólnoty Europejskiej byłoby także dowodem możliwości sprawnego kierowania Unią Europejską, a tym samym zażegnaniem trwającego w niej kryzysu politycznego. Byłby to więc swoisty sprawdzian, który pozwalałby zweryfikować tezę, iż proces dalszej integracji politycznej w ogóle jest możliwy ([BIULETYN OPINIE FAE Wpływ kryzysu na integracje europejska.pdf](#)).

Unia Europejska jako organizm polityczny potrzebuje jasnego sygnału, który mówiłby społeczeństwom poszczególnych państw, iż proces integracji warto jest kontynuować. Udowodnienie tego stanu rzeczy leży po stronie polityków, którzy muszą dowieść, iż są w stanie przeprowadzić od początku do końca przedsięwzięcie, niosące realne skutki dla społeczeństw Europy. Unia Europejska nie powinna kojarzyć się z przerostem biurokracji, lecz ze sprawnie funkcjonującym mechanizmem, służącym Europie oraz jej mieszkańcom. UE potrzebuje dziś sukcesu, który spowoduje, iż jej obywatele na nowo odzyskają wiarę w zapoczątkowany przez Roberta Schumana proces integracji państw europejskich.

EWE a gospodarka

Idea wprowadzenia Europejskiej Wspólnoty Energetycznej, poza skutkami politycznymi, ma również szansę odegrać istotną rolę dla unijnej gospodarki. Według statystyk zapotrzebowanie gospodarki w Unii Europejskiej na energię będzie rosło z każdym rokiem.

Rys. 2. Zapotrzebowanie Unii Europejskiej na energię do 2030 r.

Źródło: <http://www.cire.pl/UE/chewue.html?smid=185>

Przy obecnym układzie kanałów oraz źródeł dostaw surowców energetycznych, wzrost zapotrzebowania na energię związany będzie ze wzrostem uzależnienia od Rosji, posiadającej w chwili obecnej uprzywilejowaną pozycję jako główny dostawca energii do Europy.

Wdrożenie Europejskiej Wspólnoty Energetycznej byłoby zabezpieczeniem dla unijnej gospodarki na wypadek utraty odpowiednich relacji politycznych oraz gospodarczych z Rosją. Pozytywne wprowadzenie nowej Wspólnoty skutkowałoby realnymi działaniami na rzecz uniezależnienia się od głównego dziś dostawcy energii ze wschodu. Działanie takie umożliwiłoby z kolei wprowadzenie długofalowej strategii rozwoju unijnej gospodarki w oparciu o solidne gwarancje zrównoważonych i zdywersyfikowanych dostaw energii. Tworzenie długofalowych scenariuszy rozwoju stanowiłoby dowód faktycznego i odpowiedzialnego pogłębiania procesu integracji w perspektywie kolejnych lat.

Analizując potencjalne skutki wprowadzenia Europejskiej Wspólnoty Energetycznej należy zauważyć, jakie efekty wywołała wprowadzona przed sześćdziesięciu laty Europejska Wspólnota Węgla i Stali. W wyniku jej wprowadzenia proces integracji wewnątrz Europy faktycznie się rozpoczął. Straty gospodarcze spowodowane drugą wojną światową były stopniowo odbudowywane, a gospodarki poszczególnych krajów odradzały się, co sprzyjało procesowi integracji. Proces ten oddziaływał natomiast na stan rozwoju gospodarek. Europejska Wspólnota Węgla i Stali stała się początkiem kolejnych etapów integracji, podczas których rozwijano rynek wewnętrzny oraz liberalizowano zasady na nim panujące. Wszystkie te działania pozytywnie wpłynęły na rozwój poszczególnych państw oraz całej Unii Europejskiej.

Wprowadzenie Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali w trudnym dla Europy pod względem gospodarczym oraz politycznym momencie zapoczątkowało okres pół wieku prężnego rozwoju Unii Europejskiej, który spowolniony został dopiero w początku XXI wieku. To właśnie ten okres odsłonił wewnętrzne niedoskonałości instytucjonalne unijnego organizmu. Całości sytuacji dopełniły czynniki zewnętrzne w tym światowy kryzys gospodarczy, do którego Unia nie była należycie przygotowana. Panująca w Unii sytuacja wymaga impulsu, który spowoduje, że jej stan ulegnie poprawie. Okazją w tym kierunku jest wprowadzenie nowej Wspólnoty Europejskiej. Należy dać jej szansę, ponieważ może ona stać się nowym kołem zamachowym w potrzebującym energii mechanizmie Unii Europejskiej.

Rekomendacje dla Unii

- Należy przeprowadzić wewnętrzną dyskusję na temat wprowadzenia nowej Wspólnoty Europejskiej. Już samo podjęcie wspomnianego tematu może zrodzić szereg pozytywnych następstw.

- Ponadto należy dążyć do uregulowania kwestii polityki energetycznej Unii Europejskiej. Europejska Wspólnota Energetyczna jest jednym z pomysłów w tej kwestii, niemniej jednak poszukiwać należy nowych rozwiązań oraz przygotować kilka alternatywnych scenariuszy działania.
- Należy dążyć do dokończenia podjętych obecnie inicjatyw w celu zapewnienia Unii Europejskiej energetycznej niezależności. Projekty zaplanowanych alternatywnych wobec pochodzących z Rosji rurociągów muszą zostać zrealizowane.
- Należy skupić się na realnych działaniach, ponieważ dyskusja odnośnie konieczności zapewnienia Unii Europejskiej energetycznej niezależności toczy się już dostatecznie długo. Warto więc zebrać wnioski oraz w sposób instytucjonalny wprowadzić je w życie. Pomysł Europejskiej Wspólnoty Energetycznej jest ku temu odpowiednią okazją.

* * *

Tomasz Niedziółka – ekspert Zespołu Analiz Fundacji *Amicus Europae*, autor analiz z zakresu polityki zagranicznej Unii Europejskiej. W swojej dotychczasowej karierze współpracował m.in. z Marszałkiem Sejmu RP Markiem Borowskim, a także Deputowanym do Parlamentu Europejskiego prof. Dariuszem Rosatim.

Tezy przedstawiane w „Biuletynie OPINIE” Fundacji *Amicus Europae*
nie zawsze odzwierciedlają jej oficjalne stanowisko.

Nadrzędną misją Fundacji AMICUS EUROPÆE jest popieranie integracji europejskiej, a także wspieranie procesów dialogu i pojednania, mających na celu rozwiązanie politycznych i regionalnych konfliktów w Europie.

Do najważniejszych celów Fundacji należą:

- Wspiera nie wysiłków na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego, państwa prawa i umocnienia wartości demokratycznych;
- Propagowanie dorobku politycznego i konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej;
- Propagowanie idei wspólnej Europy i upowszechnianie wiedzy o Unii Europejskiej;
- Rozwój Nowej Polityki Sąsiedztwa Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Ukrainy i Białorusi;
- Wsparcie dla krajów aspirujących do członkostwa w organizacjach europejskich i euroatlantyckich;
- Promowanie współpracy ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki, szczególnie w dziedzinie bezpieczeństwa międzynarodowego i rozwoju gospodarki światowej;
- Integracja mniejszości narodowych i religijnych w społeczności lokalne;
- Propagowanie wiedzy na temat wielonarodowej i kulturowej różnorodności oraz historii naszego kraju i regionu;
- Popularyzowanie idei olimpijskiej i sportu.

FUNDACJA AMICUS EUROPÆE

Al. Przyjaciół 8/5, 00-565 Warszawa,
Tel. +48 22 848 73 85, fax +48 22 629 48 16

www.kwasniewskialeksander.pl

e-mail: fundacja@fae.pl